

Vendim nr. 8 datë 19.03.2018

(V-8/18)

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga: Bashkim Dedja, Kryetar, Vitore Tusha, Fatmir Hoxha, Gani Dizdari, Fatos Lulo, Besnik Imeraj, anëtarë, me sekretare Belma Lleshi, në datën 07.12.2017 mori në shqyrtim në seancë plenare, mbi bazë dokumentesh, çështjen me nr. 65/8 Akti, që u përket:

KËRKUES: DRITAN (GRAMOZ) REXHEPI¹

SUBJEKT I INTERESUAR:

PROKURORIA E PËRGJITHSHME

OBJEKTI: Shfuqizimi si të papajtueshme me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë i vendimeve nr.59, datë 18.05.2015 të Gjykatës së pelit për Krimet e Rënda Tiranë; nr.00-2017-578, datë 22.06.2017 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.

BAZA LIGJORE: Nenet 18, 32, 42, 131/1/f dhe 134/1/i të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; neni 6 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut; ligji nr.8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, i ndryshuar.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Besnik Imeraj, mori në shqyrtim pretendimet me shkrim të kërkuesit, i cili ka kërkuar pranimin e kërkesës, prapësimet me shkrim të subjektit të interesuar, Prokurorisë së Përgjithshme, që ka kërkuar rrëzimin e kërkesës, dhe diskutoi çështjen në tërësi,

V Ë R E N:

¹ Sipas vendimeve gjyqësore të kundërshtuara mbiemri i kërkuesit rezulton “Rexhepaj”, kurse sipas kërkesës dhe akteve bashkëlidhur saj rezulton “Rexhepi”.

I

1. Pas përfundimit të hetimeve paraprake, prokuroria ka dërguar për gjykim çështjen penale në ngarkim të shtetasve Sh.S. dhe S.H. dhe kërkuesit Dritan (Gramoz) Rexhepi për kryerjen e veprave penale “Vrasje për shkak të cilësive të veçanta të viktimës” në bashkëpunim në dëm të shtetasit A.K.; “Vrasje për shkak të cilësive të veçanta të viktimës” në bashkëpunim në dëm të shtetasit D.K.; “Vrasje me dashje” në bashkëpunim në dëm të shtetasit R.B.; “Prodhimi dhe mbajtja pa leje e armëve luftarake”, të parashikuara nga nenet 79/c-25, 79/c-25, 76-25 dhe 278/2 të Kodit Penal (KP).

2. Gjykata, në kushtet kur kërkuesi ka qenë në mungesë, ka bërë ndarjen e procedimit penal. Për sa u takon të pandehurve Sh.S. dhe S.H. rezultojnë se me vendimin e formës së prerë nr.33, datë 31.05.2011 të Gjykatës së Apelit për Krimet e Rënda Tiranë është vendosur pushimi i gjyqimit, pasi nuk u vërtetua fajësia e tyre.

3. Në lidhje me çështjen penale në ngarkim të kërkuesit rezultojnë se me vendimin nr.51, datë 06.06.2013 Gjykata e Shkallës së Parë për Krimet e Rënda Tiranë ka vendosur: *“Deklarimin fajtor të të pandehurit Dritan (Gramoz) Rexhepi për kryerjen e veprës penale të “Vrasjes me paramendim” në bashkëpunim në dëm të shtetasit D.K., të parashikuar nga nenet 78 e 25 të KP-së, para ndryshimeve të vitit 2001, dhe dënimin e tij në bazë të këtyre dispozitave me 25 vjet burgim. Deklarimin fajtor të të pandehurit Dritan (Gramoz) Rexhepi për kryerjen e veprës penale të “Plagosjes së rëndë, me pasojë vdekjen” në bashkëpunim në dëm të shtetasit R.B., të parashikuar nga paragrafi i dytë i nenit 88 e 25 të KP-së, dhe dënimin e tij në bazë të këtyre dispozitave me 15 vjet burgim. Deklarimin fajtor të të pandehurit Dritan (Gramoz) Rexhepi për kryerjen e veprës penale të “Prodhimit dhe mbajtjes pa leje të armëve luftarake dhe të municionit”, të parashikuar nga neni 278/2 i KP-së, para ndryshimeve të bëra me ligjin nr.144/2013, dhe dënimin e tij në bazë të kësaj dispozite me 5 vjet burgim. Në zbatim të nenit 55 të KP-së, në bashkim të dënimeve, dënimin përfundimtar të të pandehurit Dritan (Gramoz) Rexhepi me 25 vjet burgim.”.*

4. Me vendimin nr.69, datë 07.10.2013, mbi bazën e ankimit të prokurorit dhe mbrojtësit, Gjykata e Apelit për Krimet e Rënda ka vendosur lënien në fuqi të vendimit nr.51, datë 06.06.2013 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krimet e Rënda. Kundër këtij vendimi ka paraqitur rekurs Prokuroria pranë Gjykatës së Apelit për Krimet e Rënda, si dhe mbrojtësi i kërkuesit.

5. Gjatë shqyrtimit të kësaj çështjeje, mbi kërkesën e mbrojtësit, është kërkuar rivendosja në afat e së drejtës së ankimit për vendimin nr.51, datë 06.06.2013 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krimet e Rënda. Kjo e fundit, me vendimin nr.1, datë 09.01.2014, ka vendosur pranimin e kësaj kërkesë.

6. Gjykata e Apelit për Krimet e Rënda, pasi ka ardhur në dijeni të faktit që çështja penale në ngarkim të kërkuarit Dritan (Gramoz) Rexhepi ishte duke u gjykuar në Gjykatën e Lartë, ka vendosur pezullimin e gjykimit të çështjes deri në përfundim të gjykimit të saj.

7. Me vendimin nr.00-2015-653, datë 02.04.2015, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë ka vendosur mospranimin e rekurseve të paraqitura nga prokurori dhe mbrojtësi i të gjykuarit.

8. Në kushtet kur shkak i pezullimit ka rënë, Gjykata e Apelit për Krimet e Rënda ka vendosur të revokojë vendimin e pezullimit dhe, duke vlerësuar se ankimi i ushtruar nga prokurori është marrë në diskutim nga Gjykata e Lartë me vendimin nr.00-2015-653, datë 02.04.2015, të gjykojë çështjen vetëm për shkaqet e ankimit të paraqitur nga mbrojtësi i kërkuarit. Në përfundim të gjykimit, me vendimin nr.59, datë 18.05.2015, Gjykata e Apelit për Krimet e Rënda ka vendosur: “Lënien në fuqi të vendimit nr.51, datë 06.06.2013 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krimet e Rënda Tiranë.” Kundër këtij vendimi kërkuar ka paraqitur rekurs në Gjykatën e Lartë.

9. Me vendimin nr.00-2017-578, datë 22.06.2017, Kolegji Penal i Gjykatës së Lartë ka vendosur mospranimin e rekursit të paraqitur, me arsyetimin se nuk përmban shkaqe nga ato që parashikon neni 432 i Kodit të Procedurës Penale (KPP).

II

10. **Kërkuar Dritan (Gramoz) Rexhepi** i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese (*Gjykata*), sipas objektit të kërkesës, duke parashtruar në mënyrë të përmbledhur këto shkaqe:

10.1. Për ngjarjet e ndodhura prokuroria, pasi ka përfunduar hetimin ka dërguar në gjykatë çështjen për tre të pandehur. Pas ndarjes së procedimit për kërkuarin nuk ka pasur ndonjë veprim hetimor të mëvonshëm ku të jetë siguruar ndonjë provë e re. Duke u dhënë vlerësim tjetër provave të administruara gjykatat kanë cenuar parimin e barazisë para ligjit.

10.2. Gjykatat që gjykojnë çështjen në ngarkim të kërkuarit nuk morën parasysh vendimin e formës së prerë që ka vendosur pushimin e gjykimit, për dy të pandehurit e tjerë të

deklaruar të pafajshëm, duke cenuar edhe parimin e gjësë së gjykuar. Gjithashtu, është shkelur edhe parimi i mbledhjes së provave në mënyrë të ligjshme, pasi në një vendim me të njëjtin objekt shumë nga provat kanë rezultuar të papërdorshme.

10.3. Gjykata e Apelit ka shkelur rregullat e njoftimit dhe thirrjes së të pandehurit në gjykim. Nga ana e mbrojtjes është njoftuar se kërkuesi ndodhej i arrestuar në një shtet tjetër, ndaj ajo duhej të zbatonte dispozitat procedurale për njoftimin e të pandehurit që ndodhet jashtë shtetit. Në këtë mënyrë është shkelur e drejta e mbrojtjes dhe parimi i kontradiktoritetit në gjykim.

10.4. Kolegji Penal nuk e pranoi rekursin edhe pse këto shkelje janë evidente. Ai ishte i detyruar t'u jepte përgjigje pretendimeve të ngritura në rekurs, duke arsyetuar vendimin e tij.

10.5. Gjykata e Lartë ka shkelur parimin e paanshmërisë në gjykim, pasi të njëjtët gjyqtarë të Kolegjit Penal kanë marrë pjesë në trupën gjykuese që ka shqyrtuar më parë rekursin kundër vendimeve penale të dhëna për kërkuesin.

11. **Subjekti i interesuar, Prokuroria e Përgjithshme**, në prapësimet me shkrim ka argumentuar sa vijon:

11.1. Pretendimi për cenimin e parimit të barazisë para ligjit është i pabazuar. Në vendimet gjyqësore që lidhen me çështjen e kërkuesit pranohet, analizohet dhe vlerësohet fakti se shtetasve S.H. dhe Sh.S. u është dhënë pafajësia, ndërkohë në vijim analizohen e vlerësohen provat në lidhje me përgjegjësinë penale të kërkuesit, duke arritur në konkluzionin se ai është fajtor.

11.2. Pretendimi për cenimin e së drejtës së mbrojtjes është i pabazuar. Kërkuesi nuk sqaron se cilit proces i referohet. Pasi ai është vënë në dispozicion të organeve të drejtësisë, ka autorizuar mbrojtësin për ta përfaqësuar në proces me anë të prokurës së posaçme. Ky mbrojtës në rekurs nuk ka ngritur asnjë pretendim në lidhje me gjykimin në mungesë.

11.3. Në lidhje me pretendimin se i është mohuar e drejta e aksesit në gjykatë, për shkak të mospranimit të rekursit nga Gjykata e Lartë, rezulton se Kolegji Penal ka bërë vlerësim për ekzistencën e shkaqeve të rekursit, duke arritur në përfundimin se nuk plotësohen kërkesat e nenit 432 të KPP-së. Për rrjedhojë, edhe ky pretendim është i pabazuar.

11.4. Në lidhje me papajtueshmërinë e gjyqtarëve që kanë marrë pjesë në gjykim, rezulton se anëtarët e Gjykatës së Lartë E.I., Sh.S. dhe A.Z., që kanë dhënë vendimet nr.653, datë 02.04.2015 dhe nr.578, datë 22.06.2017 në ngarkim të kërkuarit, kanë marrë pjesë edhe në Kolegjin Penal që ka dhënë vendimin nr.1543, datë 06.12.2012 që lidhet me gjykimin e çështjes penale në ngarkim të shtetasve S.H. dhe Sh.S. Këto vendime ata i kanë dhënë brenda kompetencave që u njeh ligji dhe nuk rezulton që të kenë marrë pjesë në gjykimet e zhvilluara ndaj kërkuarit në shkallët e tjera të gjyqësorit. Po ashtu, vendimet e dhëna nga Kolegji Penal në lidhje me kërkuarin trajtojnë çështje të ndryshme, pasi vendimi i vitit 2015 trajton pretendimet e ngritura nga prokurori, kurse vendimi i vitit 2017 trajton pretendimet e ngritura nga kërkuari në rekurs.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Për legjitimitimin e kërkuarit

12. Kërkuari legjitimohet *ratione personae*, në kuptim të neneve 131/1/f dhe 134/1/i të Kushtetutës, si dhe *ratione temporis*, pasi kërkesa është paraqitur brenda afatit ligjor 4-mujor të parashikuar nga neni 71/a i ligjit nr.8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar.

13. Në lidhje me legjitimitimin *ratione materiae*, sipas nenit 131/1/f të Kushtetutës, Gjykata vendos për gjykimin përfundimtar të ankesave të individit për shkeljen e së drejtës kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi ai të ketë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e kësaj të drejte. Gjykata ka theksuar se juridiksioni kushtetues për shkeljen e së drejtës themelore për një proces të rregullt bëhet i mundur kur kërkuari shteron mjetet e ankimit pranë gjykatave të sistemit gjyqësor, çka nënkupton se kërkuari duhet t'i shfrytëzojë, në shkallët e sistemit gjyqësor, të gjitha mjetet e lejueshme dhe mundësitë procedurale për vendosjen në vend të së drejtës të pretenduar. Mjetet ligjore konsiderohen të shteruara kur, në varësi të rrethanave të çështjes, rregullat procedurale nuk parashikojnë mjete të tjera ankimi (*shih vendimin nr.28, datë 30.03.2017 të Gjykatës Kushtetuese*). Ky rregull nënkupton jo vetëm që individit t'u jetë drejtuar të gjitha instancave të zakonshme, por edhe që të gjitha pretendimet që ngre në këtë Gjykatë t'i ketë paraqitur më parë në këto instanca, të paktën në substancë, duke

respektuar kërkesat formale dhe afatet e parashikuara në ligjin procedural (*shih vendimin nr.31, datë 25.05.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

14. Kërkuesi ka pretenduar cenimin e së drejtës së mbrojtjes dhe parimit të kontradiktoritetit në gjykim, pasi Gjykata e Apelit nuk ka respektuar rregullat e njoftimit dhe thirrjes së të pandehurit në gjykim. Nga ana e mbrojtjes është njoftuar se kërkuesi ndodhej i arrestuar në një shtet tjetër, ndaj ajo duhej të zbatonte dispozitat procedurale për njoftimin e të pandehurit që ndodhet jashtë shtetit. Kjo gjykatë, ndonëse është njoftuar për mospjesëmarrjen në gjykim për shkaqe të përligjura të avokatit të zgjedhur, ka vijuar gjykimin në mungesë të kërkuesit dhe mbrojtësit të tij. Gjykata, bazuar në aktet bashkëlidhur kërkesës, vëren se këto pretendime të kërkuesit nuk janë ngritur më parë në rekursin e paraqitur në Gjykatën e Lartë. Për sa kohë që këto pretendime nuk i janë nënshtruar vlerësimit nga gjykatat e juridiksionit të zakonshëm dhe nuk është mbajtur prej tyre një qëndrim përfundimtar në lidhje me to, ato nuk mund të merren në shqyrtim nga kjo Gjykatë, pasi kërkuesi nuk ka shteruar mjetet ligjore në dispozicion.

15. Për sa u takon pretendimeve të tjera, Gjykata vlerëson se ato janë të tilla që *prima facie* bëjnë pjesë në juridiksionin kushtetues.

B. Për pretendimin e cenimit të parimit të mosdeklarimit fajtor mbi bazën e provave të mbledhura në mënyrë të paligjshme

16. Kërkuesi pretendon cenimin e parimit të barazisë para ligjit dhe atij të gjësë së gjykuar, pasi nuk janë marrë parasysh qëndrimet e mbajtura nga gjykata që ka shqyrtuar çështjen në ngarkim të dy të pandehurve të tjerë. Sipas tij, pas ndarjes së procedimit për kërkuesin nuk ka pasur ndonjë veprim hetimor të mëvonshëm ku të jetë siguruar ndonjë provë e re, tjetër nga ato që janë mbledhur nga prokuroria gjatë fazës hetimore, përpara se çështja të dërgohej për gjykim për të tre të pandehurit. Në procesin gjyqësor penal në ngarkim të kërkuesit është vlerësuar se në bashkëpunim me shtetasit S.H. dhe Sh.S. ai ka kryer veprat penale për të cilat akuzohet, ndërkohë që për këta të fundit gjykatat kanë konkluduar se këto vepra nuk janë kryer prej tyre dhe as në bashkëpunim me kërkuesin. Gjykata e Shkallës së Parë për Krimet e Rënda Tiranë, që ka dhënë vendimin nr.51, datë 06.06.2013, nuk ka marrë në shqyrtim dhe nuk ka administruar asnjë provë tjetër përveç sa kanë shqyrtuar gjykatat gjatë gjykimit të çështjes në ngarkim të dy të pandehurve të tjerë, për të cilët është vendosur pafajësia. Gjykatat që kanë gjykuar çështjen në

ngarkim të kërkuesit nuk kanë marrë parasysh vendimin e formës së prerë nr.33 datë 31.05.2011 të Gjykatës së Apelit për Krimet e Rënda Tiranë, që ka vendosur pushimin e gjykimit për dy të pandehurit e tjerë, pasi ka arritur në përfundimin se janë të pafajshëm, duke nënkuptuar se nuk i kanë kryer veprat penale për të cilat akuzoheshin as në bashkëpunim me kërkuesin. Në këtë mënyrë është shkelur edhe parimi i mbledhjes së provave në mënyrë të ligjshme, pasi në një vendim me të njëjtin objekt shumë nga provat kanë rezultuar të papërdorshme.

17. Gjykata Kushtetuese ka theksuar se, bazuar në parimin *jura novit curia*, ajo mund të vlerësojë vetë nëse pretendimet e ngritura në kërkesë bien në fushën e veprimit të një dispozite të caktuar, që nuk është parashtruar para saj, dhe ajo nuk e konsideron veten të detyruar nga cilësimi që u është bërë fakteve të çështjes nga kërkuesi (*shih vendimin nr.27, datë 09.05.2012 të Gjykatës Kushtetuese*). Në këtë kuptim, Gjykata vlerëson se këto pretendime të kërkuesit duhet të shqyrtohen në këndvështrim të respektimit të standardit të sanksionuar në nenin 32/2 të Kushtetutës, sipas të cilit askush nuk mund të deklarohet fajtor mbi bazën e të dhënave të mbledhura në mënyrë të paligjshme. Ky parim i rëndësishëm është trajtuar nga jurisprudenca shqiptare dhe ajo e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut, si pjesë përbërëse e procesit të rregullt ligjor dhe veçanërisht në drejtim të respektimit të së drejtës për t'u mbrojtur, e cila kërkon që i akuzuari të ketë mundësitë e duhura për të njohur dhe komentuar çdo provë që i paraqitet gjykatës (*shih vendimin nr.40, datë 22.09.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

18. Në jurisprudencën kushtetuese është evidentuar dallimi që ekziston ndërmjet mënyrës së marrjes të provave dhe vlerësimit të tyre në një proces gjyqësor. Gjykata ka theksuar se vlerësimi, dobishmëria dhe rëndësia e tyre provuese në një çështje konkrete është, si rregull, detyrë e gjykatave të sistemit gjyqësor, ndërsa verifikimi i ligjshmërisë së krijimit dhe marrjes së provave i nënshtrohet edhe kontrollit të Gjykatës, pasi ky aspekt i gjykimit ka lidhje të drejtpërdrejtë me procesin e rregullt ligjor (*shih vendimin nr.1, datë 12.01.2007 të Gjykatës Kushtetuese*). Gjykata mund dhe duhet të investohet kur ndaj një procesi gjyqësor ka pretendime për rrugën e mënyrën e marrjes dhe fiksimit të provave, por jo të vlerësimit të tyre. Kontrolli kushtetues nuk mund të zëvendësojë prerogativat kushtetuese e ligjore të vetë hallkave të sistemit gjyqësor e aq më tepër të vlerësojë bindjen e brendshme të gjykatave për çështje konkrete (*shih vendimin nr.7, datë 27.04.2005 të Gjykatës Kushtetuese*).

19. Bazuar në dispozitat procedurale, në gjykim provat merren me kërkesën e palëve dhe prova nuk mund të përdoret kur është marrë në shkelje të ndalimeve të parashikuara nga ligji.

Çdo provë i nënshtrohet shqyrtimit e nuk ka vlerë të paracaktuar dhe gjykata i vlerëson ato sipas bindjes së formuar pas shqyrtimit të tyre në tërësi. Mënyra e marrjes së provave ka rëndësi thelbësore për zhvillimin e drejtë të procesit penal, pasi sigurimi i paligjshëm i provës dhe pranimi i saj nga trupi gjykues e bën procesin gjyqësor të parregullt nga pikëpamja kushtetuese (shih vendimin nr.9, datë 26.02.2015 të Gjykatës Kushtetuese).

20. Gjykata, bazuar në aktet bashkëlidhur kërkesës, vëren se pas përfundimit të hetimeve paraprake prokuroria ka dërguar për gjykim çështjen penale në ngarkim të shtetasve Sh.S. dhe S.H., si dhe kërkuesit Dritan (Gramoz) Rexhepi për kryerjen e disa veprave penale. Në kushtet kur ky i fundit ka qenë në mungesë, gjykata ka bërë ndarjen e procedimit penal dhe gjykimi i tyre ka vijuar veçmas.

21. Në lidhje me çështjen penale në ngarkim të kërkuesit, referuar vendimit nr.51, datë 06.06.2013 të Gjykatës së Shkallës së Parë për Krimet e Rënda Tiranë, rezulton se për deklarimin e fajësisë së kërkuesit gjykata është bazuar, mes të tjerash, edhe në këto prova: procesverbal i paraqitjes për njohje i datës 29.01.2006 i bashkëpandehurit Sh.S. për kërkuesin; procesverbal i paraqitjes për njohje i datës 01.11.2006 i bashkëpandehurit Sh.S. për shtetasin S.H.; procesverbal për deklarime nga personi ndaj të cilit zhvillohen hetime i datës 26.01.2006, i dhënë nga i bashkëpandehuri Sh.S.; procesverbal për pyetjen e të pandehurit Sh.S. i datës 26.01.2006; dëshmitë e dhëna në seancë gjyqësore nga shtetasit D.K., H.K., I.K., S.L. etj. Sipas vendimit të kësaj gjykate *“si provë bazë në konkludimin e fajësisë së të pandehurit Dritan (Gramoz) Rexhepi, gjykata vlerëson deklaratimet e bëra nga i bashkëpandehuri Sh.S., gjatë hetimeve paraprake, me cilësinë e personit ndaj të cilit zhvillohen hetime, të 26.01.2006, në prani të mbrojtësit të tij, si dhe deklaratimet e bëra nga ky i bashkëpandehur, me cilësinë e të pandehurit, në prani të mbrojtësit të tij, në datën 21.07.2006, deklarime ... në të cilat ky i bashkëpandehur ka sqaruar në mënyrë të detajuar rrethanat e faktit, si dhe të gjitha veprimet që ka kryer i pandehuri i këtij gjykimi, veprime të cilat kanë shkaktuar vrasjen e shtetasit D.K. dhe plagosjen e rëndë, me pasojë vdekjen të shtetasit R.B.”* (shih paragrafin 147 të vendimit).

22. Gjykata vëren, gjithashtu, se për sa u takon të pandehurve Sh.S. dhe S.H. rezulton se përfundimisht, me vendimin e formës së prerë nr.33 datë 31.05.2011 të Gjykatës së Apelit për Krimet e Rënda Tiranë, është vendosur pushimi i gjyqimit, pasi nuk është vërtetuar fajësia e tyre. Sipas këtij vendimi: *“Përpos konstatimeve të sipërcituara që kanë të bëjnë me mënyrën e vlerësimit të “kontributit” “deklarime të të pandehurit Sh.S.” gjatë hetimeve paraprake me*

përmbajtje “vetëakuzuese” dhe “akuzuese ndaj të tjerëve” në funksion të verifikimit të akuzës së kontestuar të të pandehurve Sh.S.-S.H., Gjykata e Apelit për Krime të Rënda vlerëson se edhe dokumentimi i këtij kontributi prej policisë gjyqësore rezulton në kundërshtim me parashikimet ligjore... Deklarimet e shtetasit Sh.S. në cilësinë e personit ndaj të cilit zhvillohen hetime për veprat penale të parashikuara nga nenet 79/c-25, 79/c-25, 76-25 dhe 278/2 të KP-së, të datuara 26.01.2006, pra një ditë pas regjistrimit të emrit të tij në regjistrin e njoftimit të veprave penale, në konformitet me përcaktimet e nenit 287/1 të KPP-së, dhe deklaratimet e tij të datuara 19.07.2006 dhe 21.07.2006, këtë radhë në cilësinë e të pandehurit për veprat penale të parashikuara nga nenet 79/c-25, 79/c-25, 76-25 dhe 278/2 të KP-së, gjatë fazës së hetimeve paraprake, janë marrë prej oficerit të policisë gjyqësore në kundërshtim flagrant me përcaktimet e KPP-së.” (shih faqen 25 të vendimit). Më tej, sipas gjykatës: “Në të njëjtat kushte, sipas vlerësimit të kësaj gjykate, rezultojnë edhe “deklarimet” (përmbajtja e tyre) e shtetasit Sh.S., gjatë hetimeve paraprake, të datuara 19.07.2006 dhe 21.07.2006, këtë radhë në përfundim të tyre (hetimeve) të marra dhe të dokumentuara nga oficerët e policisë gjyqësore mbi “delegimin” e prokurorit, të përdorura në funksion të vendimmarrjes së gjykatës me procedurën e kundërshtimit të deklarimeve të të pandehurit S. në seancë gjyqësore... Shmangia e policisë gjyqësore nga ky moment procedural (pyetja e të pandehurit të arrestuar) përfaqëson një element të rëndësishëm garantues në drejtim të realizimit edhe në fazën e hetimeve paraprake të një procedimi të drejtë, të gjithanshëm, të pakushtëzuar... Përfundimisht, Gjykata e Apelit për Krimet e Rënda konsideron se deklaratimet akuzuese të të bashkëpandehurit Sh.S. ndaj të pandehurit S.H., mbeten të pakonfirmuara prej “provave” të tjera të paraqitura nga prokurori pranë Gjykatës për Krime të Rënda në funksion të akuzave të kontestuara këtij të pandehuri...” (shih faqet 27 dhe 31 të vendimit”).

23. Bazuar në sa më sipër rezulton se në procesin gjyqësor të sipërcituar deklaratimet e shtetasit Sh.S., në të cilat janë bazuar gjykatat që kanë shqyrtuar çështjen penale në ngarkim të kërkuesit për deklarimin e fajësisë së tij, janë deklaruar të pavlefshme, pasi janë marrë në kundërshtim me përcaktimet e KPP-së. Në bazë të pikës 5 të nenit 193 të KPP-së, vendimet e formës së prerë mund të merren për qëllime të provës lidhur me ekzistencën e faktit, duke u vlerësuar në unitet me provat e tjera. Në rastin konkret gjykatat edhe pse i referohen këtij vendimi, nuk marrin parasysh përfundimet e arritura prej tij në lidhje me provat kryesore të procesit të zhvilluar ndaj kërkuesit. Deklarimet e shtetasit Sh.S., siç rezulton nga vendimet

gjqësore të kundërshtuara, janë prova bazë ku mbështetet gjykata për arritjen në një përfundim në lidhje me mekanizmin e ngjarjes dhe autorësinë e saj. Po ashtu, rezulton se gjykata u referohet edhe dëshmime të dhëna nga disa shtetas të tjerë, të cilët referojnë për fakte të mësuara nga persona të tjerë, që kanë ndërruar jetë, të cilat janë përdorur në gjykim në bazë të nenit 154/2 të KPP-së. Gjykata vëren se megjithëse këto pretendime janë ngritur në rekursin e paraqitur në Gjykatën e Lartë nga mbrojtësi i kërkuarit, Kolegji Penal ka vendosur mospranimin e tij.

24. Gjykata thekson se barazia në të drejta, mes të tjerash, përcakton edhe detyrimin për vendimmarrje të njëjtë dhe të qëndrueshme në çështje të ngjashme nga gjykatat e zakonshme (*shih vendimin nr.6, datë 17.02.2012 të Gjykatës Kushtetuese*). Po ashtu, referuar jurisprudencës së saj, Gjykata rithekson se Gjykata e Lartë, për shkak të pozicionit dhe rolit të saj si gjykatë ligji, ka për detyrë të kontrollojë mënyrën e zbatimit të ligjit material dhe procedural nga ana e gjykatave më të ulëta. Referuar natyrës së gjykimit kushtetues të kërkesave individuale, kontrolli i respektimit të standardeve kushtetuese për një proces të rregullt ligjor është funksion edhe i gjykatave të zakonshme, për më tepër i Gjykatës së Lartë. Një linjë e tillë lidhur me raportin ndërmjet juridiksionit kushtetues dhe juridiksionit të gjykatave të zakonshme, kur është rasti i shqyrtimit nga ana e Gjykatës Kushtetuese të kërkesave individuale, në bazë të nenit 131/1/f të Kushtetutës, udhëhiqet nga parimi i subsidiaritetit (komplementaritetit) (*shih vendimin nr.65, datë 16.10.2017 të Gjykatës Kushtetuese*).

25. Në këndvështrim të së drejtës së aksesit, Gjykata e Lartë, rast pas rasti, duhet t'u japë përgjigje problemeve ligjore, që në praktikë lidhen me interpretimin e ligjit. Sipas Gjykatës, duke mos marrë përgjigje për pretendimet e tij me natyrë kushtetuese, për shkak të vendimit të mospranimin të rekursit, kërkuarit i cenohet jo vetëm e drejta e aksesit, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës, por edhe e drejta e ankimit në kuptimin substancial, e parashikuar në nenin 43 të Kushtetutës. Në vlerësimin e kësaj Gjykate, kur janë të pranishme pretendime që kanë të bëjnë me shkeljen e parimeve themelore të procesit gjyqësor, si dhe kur këto pretendime gjejnë pasqyrim në materialet e çështjes, vendimi i Kolegjit për mospranimin e rekursit vë në dyshim të drejtën për një proces të rregullt ligjor (*shih vendimin nr.65, datë 16.10.2017 të Gjykatës Kushtetuese*).

26. Për sa më sipër, nisur nga natyra e pretendimeve të ngritura në rekurs, që lidhen me mosrespektimin e së drejtës për një proces të rregullt ligjor nga gjykatat e zakonshme, Gjykata e Lartë, në funksion të rolit të saj si gjykatë e ligjit, si dhe në atë të kontrollit të respektimit të

standardeve kushtetuese nga gjykatat më të ulëta, duhej t'u jepte përgjigje këtyre pretendimeve. Duke vendosur mospranimin e rekursit të paraqitur nga kërkuesi, pa u dhënë përgjigje përfundimtare pretendimeve të ngritura prej tij, Gjykata e Lartë ka cenuar të drejtën e aksesit në kuptimin substancial, si element i së drejtës për një proces të rregullt ligjor, garantuar nga neni 42 i Kushtetutës.

27. Gjykata në jurisprudencën e saj ka përcaktuar disa standarde kushtetuese, të cilat janë të lidhura nga pikëpamja organike dhe funksionale me njëra-tjetrën në mënyrë të tillë që cenimi i njërit standard ndikon në mënyrë të pashmangshme në cenimin e të tjerave (*shih vendimin nr.17, datë 24.03.2014 të Gjykatës Kushtetuese*). Në këtë kuptim, cenimi i së drejtës së aksesit në Gjykatën e Lartë, për shkak të mosdhënies së një përgjigjeje përfundimtare ndaj pretendimeve me natyrë kushtetuese të ngritura në rekurs, ka cenuar edhe të drejtën e kërkuesit për të pasur një vendim të arsyetuar.

C. Për pretendimin e cenimit të parimit të paanshmërisë në Gjykatën e Lartë

28. Sipas kërkuesit, Gjykata e Lartë ka shkelur parimin e paanshmërisë në gjykim, pasi të njëjtët gjyqtarë të Kolegjit Penal kanë marrë pjesë në trupën gjykuese që ka shqyrtuar më parë rekursin kundër vendimeve penale të dhëna për kërkuesin.

29. Gjykata ka theksuar se gjykimi nga një gjykatë e paanshme është një nga elementet e rëndësishme të procesit të rregullt ligjor, i garantuar nga neni 42 i Kushtetutës dhe neni 6 i KEDNJ-së. Parimi i paanshmërisë nënkupton mungesën e paragjykimeve nga gjyqtarët për çështjen e shtruar përpara tyre. Një gjykatë duhet të jetë e paanshme jo vetëm formalisht, por edhe në mënyrë të shprehur. E drejta për t'u gjykuar përpara një gjykate kompetente, të pavarur dhe të paanshme, të caktuar me ligj, kërkon që drejtësia jo vetëm duhet të bëhet, por ajo, gjithashtu, duhet të shikohet që bëhet (*shih vendimin nr.49, datë 10.07.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

30. Në kuptim të nenit 42/2 të Kushtetutës, respektimi i këtij parimi duhet të verifikohet duke zbatuar dy teste, testin subjektiv, i cili në thelb kërkon të provuarit e faktit se bindja personale e një gjyqtari ka ndikuar në vendimin e gjykatës dhe, gjithashtu, testin objektiv, i cili kërkon të provuarit nëse gjyqtari ka ofruar garanci të mjaftueshme për të përjashtuar çdo dyshim të arsyeshëm në këtë drejtim. Në kuptim të testit subjektiv, paanshmëria e gjyqtarëve duhet të prezumohet derisa të provohet e kundërta. Për sa i përket testit objektiv, ai nënkupton se veç

sjelljes personale të çdo anëtarit të trupit gjykues, duhet të provohet nëse ka fakte bindëse, të cilat vënë në dyshim paanshmërinë. Në këtë kuadër edhe dukja e jashtme ka rëndësi. Për rrjedhojë, kur vlerësohet nëse në një çështje konkrete ka një arsye të përligjur që rrezikon paanshmërinë e një trupi gjykues, këndvështrimi i atyre që paraqesin këtë pretendim ka rëndësi, por vendimtar mbetet përcaktimi nëse ky dyshim është objektivisht i justifikueshëm (*shih vendimin nr.10, datë 13.02.2017 të Gjykatës Kushtetuese*).

31. Jurisprudenca e Gjykatës ka evidentuar se parimi i paanshmërisë në gjykim, në këndvështrim të përbërjes së trupit gjykues, duhet të respektohet në çdo shkallë të gjykimit. Për Gjykatën është konsideruar gjykatë e njëanshme trupi gjykues që nuk jep garancitë e nevojshme për një gjykim të paanshëm në këndvështrimin objektiv. Dyshimi i mundshëm për paanësinë e gjyqtarit mund të ngrihet në hipotezën se gjyqtari është shprehur në një procedim tjetër me një vlerësim që ka të bëjë me përmbajtjen e të njëjtit fakt në lidhje me të njëjtin subjekt (*shih vendimin nr.10, datë 13.02.2017 të Gjykatës Kushtetuese*).

32. Duke vlerësuar respektimin e standardeve të mësipërme në çështjen konkrete në shqyrtim, Gjykata vëren se rekursi e paraqitura nga prokuroria dhe mbrojtësi i kërkuesit kundër vendimit nr.69, datë 07.10.2013 të Gjykatës së Apelit për Krimet e Rënda janë shqyrtuar në Kolegjin Penal nga një trup gjykues i përbërë nga gjyqtarët E.I., T.N., G.Z., SH.S. dhe A.Z. (vendimi nr.653, datë 02.04.2015 i Gjykatës së Lartë). Këta gjyqtarë kanë marrë pjesë edhe në trupin gjykues që ka shqyrtuar rekursin e paraqitur nga kërkuesi kundër vendimit penal nr.59, datë 18.05.2015 të Gjykatës së Apelit për Krimet e Rënda (vendimi nr.578, datë 22.06.2017). Në të dyja këto raste Kolegji Penal ka vendosur mospranimin e rekurseve të paraqitura. Po ashtu, rezulton se në trupin gjykues që ka shqyrtuar rekursin e paraqitur nga prokurori kundër vendimit nr.33, datë 31.05.2011 të Gjykatës së Apelit për Krimet e Rënda, i cili u ka dhënë pafajësinë shtetasve S.H. dhe Sh.S., kanë marrë pjesë të njëjtët gjyqtarë të Kolegjit Penal (vendimi nr.1543, datë 06.12.2012 i Gjykatës së Lartë).

33. Bazuar në dispozitat procedurale që rregullojnë gjykimin në Gjykatën e Lartë, rezulton se neni 432 i KPP-së ka parashikuar shkaqet për të cilat mund të paraqitet rekurs, kurse sipas nenit 433, rekursi nuk pranohet në qoftë se bëhet për shkaqe të ndryshme nga ato që lejon ligji. Sipas nenit 434 të KPP-së, Gjykata e Lartë e shqyrton çështjen brenda kufijve të shkaqeve të ngritura. Në rastin konkret rezulton se Kolegji Penal që ka shqyrtuar rekursin në lidhje me çështjen e kërkuesit rezulton se është vënë në lëvizje fillimisht nga prokurori, pasi ankimi i

mbrojtësit nuk është pranuar si i palegjitimuar, dhe më pas edhe nga kërkuesi. Duke qenë se shkaqet e ngritura në rekurs, brenda të cilave Gjykata e Lartë shqyrton çështjen, kanë qenë të ndryshme, gjyqtarët e Kolegjit Penal që kanë marrë pjesë në trupin gjykues që ka shqyrtuar rekursin e kërkuesit kundër vendimit nr.59, datë 18.05.2015 të Gjykatës së Apelit për Krimet e Rënda, nuk kanë marrë në shqyrtim dhe nuk janë shprehur mbi të njëjtat çështje të marra më parë në shqyrtim prej tyre, kur kanë vlerësuar shkaqet e rekursit të paraqitur nga prokurori kundër vendimit nr.69, datë 07.10.2013 të Gjykatës së Apelit për Krimet e Rënda. Për sa më sipër, pretendimi i kërkuesit për cenimin e parimit të paanshmërisë në gjykim është i pabazuar.

34. Në përfundim, Gjykata vlerëson se pretendimet e kërkuesit për cenimin nga ana e Gjykatës së Lartë të së drejtës për një proces të rregullt ligjor, në kuptim të së drejtës së aksesit dhe standardit të arsytimit të vendimit gjyqësor, janë të bazuara dhe kërkesa duhet të pranohet.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131/1/f dhe 134/1/i të Kushtetutës, si dhe të neneve 72 e vijues të ligjit nr.8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, të ndryshuar, me shumicë votash,

V E N D O S I:

- Pranimin pjesërisht të kërkesës.
- Shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë të vendimit nr.00-2017-578, datë 22.06.2017 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë.
- Dërgimin e çështjes për rishqyrtim në Gjykatën e Lartë.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

MENDIM PAKICE

1. Shumica ka vendosur pranimin pjesërisht të kërkesës së shtetasit Gramoz (Dritan) Rexhepi dhe ka shfuqizuar si të papajtueshëm me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë vendimin nr.00-2017-578, datë 22.06.2017 të Kolegjit Penal të Gjykatës së Lartë (dhomë këshillimi).

2. Nga rrethanat e çështjes rezulton se kërkuesi ka pretenduar cenimin e parimit të barazisë para ligjit dhe atij të gjësë së gjykuar, pasi nuk janë marrë parasysh qëndrimet e mbajtura nga gjykata që ka shqyrtuar çështjen në ngarkim të dy të pandehurve të tjerë. Sipas tij, pas ndarjes së procedimit për kërkuesin nuk ka pasur ndonjë veprim hetimor të mëvonshëm, ku të jetë siguruar ndonjë provë e re nga ato që janë mbledhur nga prokuroria, gjatë fazës hetimore, përpara se ta çonte çështjen për gjykim për të tre këta të pandehur. Kërkuesi është gjykuar për faktin se në bashkëpunim me shtetasit S.H. dhe Sh.S. ka kryer veprat penale të vrasjes, ndërkohë që për këta të fundit gjykatat kanë konkluduar se këto vepra nuk janë kryer prej tyre dhe as në bashkëpunim me kërkuesin.

3. Shumica, duke e trajtuar këtë pretendim në këndvështrim të respektimit të standardit të sanksionuar në nenin 32/2 të Kushtetutës, sipas të cilit askush nuk mund të deklarohet fajtor mbi bazën e të dhënave të mbledhura në mënyrë të paligjshme, ka vlerësuar se në procesin e zhvilluar ndaj kërkuesit, gjykatat, edhe pse i referohen vendimit të formës së prerë ndaj dy të pandehurve të tjerë (vendimi nr.33, datë 31.05.2011 i Gjykatës së Apelit për Krimet e Rënda Tiranë, ku është vendosur pushimi i gjykimit, pasi nuk u vërtetua fajësia e tyre), nuk marrin parasysh përfundimet e arritura prej tij (deklarimin si të pavlefshme) në lidhje me provat kryesore të procesit, në të cilat gjykatat janë mbështetur në lidhje me mekanizmin e ngjarjes dhe autorësinë e saj (*shih paragrafin nr.23 të vendimit të shumicës*).

4. Për sa më sipër, shumica ka arritur në përfundimin se Gjykata e Lartë, në funksion të rolit të saj si gjykatë e ligjit, si dhe në atë të kontrollit të respektimit të standardeve kushtetuese nga gjykatat më të ulëta, duhej t'u jepte përgjigje pretendimeve të kërkuesit të ngritura në rekurs. Në këtë mënyrë, sipas shumicës, Gjykata e Lartë ka cenuar të drejtën e aksesit në kuptimin substancial, si dhe të drejtën e kërkuesit për të pasur një vendim të arsyetuar (*shih paragrafët nr.26-27 të vendimit të shumicës*).

Duke mos qenë dakord me këtë qëndrim të shumicës, në vijim do të paraqes argumentet e mia si gjyqtare në pakicë.

5. Në nenin 432 të KPP-së janë parashikuar shkaqet për të cilat mund të paraqitet rekurs, kurse në nenin 433 të KPP-së parashikohet se rekursi nuk pranohet në qoftë se bëhet për shkaqe të ndryshme nga ato që lejon ligji dhe se mospranimi i tij vendoset nga Kolegji i Gjykatës së Lartë në dhomën e këshillimit, pa pjesëmarrjen e palëve. Në jurisprudencë konstante Gjykata ka theksuar se në rast se Kolegji në dhomën e këshillimit krijon bindjen se shkaqet e ngritura në rekurs janë haptazi të pabazuara, pasi nuk bëjnë pjesë në ato shkaqe që parashikon dispozita ligjore ose nuk gjejnë mbështetje në aktet e dosjes gjyqësore, atëherë është në funksionin e tij të vendosë, në pajtim me kërkesat ligjore, mospranimin e çështjes për shqyrtim në seancë gjyqësore. Veprimtaria seleksionuese e dhomës së këshillimit nuk është një shkelje e së drejtës së palëve për t'iu drejtuar gjykatës, por një veprimtari e domosdoshme në funksion të aksesit në gjykatë vetëm të atyre çështjeve që i parashikon ligji, duke lënë jashtë përzgjedhjes kërkesat e paarsyeshme dhe haptazi të pambështetura në ligj. Ky lloj shqyrtimi paraparak vlerësues është kompetencë vetëm e trupës së gjyqtarëve të Gjykatës së Lartë në dhomë këshillimi dhe nuk mund të bëhet pjesë e kontrollit kushtetues që zhvillon Gjykata (*shih vendimin nr.8, datë 26.02.2015 të Gjykatës Kushtetuese*).

6. Sipas jurisprudencës kushtetuese, në rekurs, të paktën formalisht, palët përpiqen të ngrenë para Gjykatës së Lartë shkaqe nga ato të parashikuara nga dispozitat procedurale përkatëse dhe për këtë arsye shqyrtimi i çështjes nga dhoma e këshillimit e Gjykatës së Lartë nuk është vetëm një konstatim formal i paraqitjes së shkaqeve ligjore në rekurs, por konsiston në vlerësimin e këtyre shkaqeve dhe bazueshmërisë së tyre, duke analizuar materialet e dosjes gjyqësore. Në rastet kur kolegji konstaton se shkaqet, pavarësisht nga mënyra e paraqitjes së tyre, kanë të bëjnë me vlerësimin e provave, bindjen e brendshme të gjykatave të shkallëve më të ulëta apo me shkaqe që objektivisht nuk ekzistojnë në dosjen gjyqësore, ka të drejtë të mos e pranojë rekursin (*shih vendimin nr. 52, datë 14.11.2014 të Gjykatës Kushtetuese*). Vetëm kur janë të pranishme pretendime që kanë të bëjnë me shkeljen e parimeve themelore të procesit gjyqësor, si dhe kur këto pretendime gjejnë pasqyrim në materialet e çështjes, atëherë vendimi i Kolegjit për mospranimin e rekursit vë në dyshim të drejtën për një proces të rregullt ligjor (*shih vendimin nr.18, datë 06.03.2017 të Gjykatës Kushtetuese*).

7. Nga ana tjetër, gjykimi kushtetues synon të vlerësojë nëse procesi, si i tërë, ka qenë i rregullt, duke u ndalur në ato shkelje thelbësore, vërtetimi i të cilave do të cenonte të drejtat dhe liritë themelore të palëve në proces. Në këtë kuptim, Gjykata duhet të investohet vetëm nëse

konstaton shkelje të parimeve të procesit të rregullt ligjor dhe nëse këto shkelje nuk janë konstatuar e riparuar nga Gjykata e Lartë. Një qëndrim i ndryshëm do ta kthente Gjykatën Kushtetuese në një instancë të zakonshme, gjë që nuk është funksioni i saj (*shih vendimin nr.8, datë 26.02.2016 të Gjykatës Kushtetuese*).

8. Gjithashtu, në jurisprudencën kushtetuese është evidentuar dallimi që ekziston ndërmjet mënyrës së marrjes të provave dhe vlerësimit të tyre në një proces gjyqësor. Gjykata ka theksuar se vlerësimi dhe rëndësia e tyre provuese në një çështje konkrete është, si rregull, detyrë e gjykatave të sistemit gjyqësor, ndërsa verifikimi i ligjshmërisë së krijimit dhe marrjes së provave i nënshtrohet edhe kontrollit të Gjykatës Kushtetuese, pasi ky aspekt i gjykimit ka lidhje të drejtpërdrejtë me procesin e rregullt ligjor. Gjykata mund dhe duhet të investohet kur ndaj një procesi gjyqësor ka pretendime për rrugën dhe mënyrën e marrjes dhe fiksimit të provave, por jo të vlerësimit të tyre (*shih vendimin nr.21, datë 20.03.2017 të Gjykatës Kushtetuese*).

9. Bazuar në sa më sipër, vërej se në rastin konkret çështja ka kaluar dy herë të gjitha shkallët e juridiksionit të zakonshëm dhe pretendimet e kërkuarit në lidhje me qëndrimin e gjykatës në procesin para ndarjes së procedimit ndaj tij dhe ndikimin e asaj vendimmarrjeje penale ndaj kërkuarit, janë vlerësuar dhe kanë marrë përgjigje. Gjykatat e zakonshme kanë çmuar provat e marra gjatë gjykimit të çështjes, sipas bindjes së tyre të brendshme, të formuar nga shqyrtimi i të gjitha rrethanave të çështjes në tërësinë e tyre. Konkretisht, në vendimet gjyqësore që lidhen me çështjen e kërkuarit, gjykatat, pasi kanë analizuar dhe vlerësuar faktin se të pandehurve të tjerë u është dhënë pafajësia, janë ndalur në analizën dhe vlerësimin e provave në lidhje me përgjegjësinë penale të kërkuarit, duke arritur në konkluzionin se ai është fajtor.

10. Si përfundim, si gjyqtare në pakicë, mendoj se pretendimet e kërkuarit kanë të bëjnë me çmuarjen dhe vlerësimin e provave, si atribut i gjykatave të juridiksionit të zakonshëm, i cili nuk përbën objektin e kontrollit për Gjykatën Kushtetuese. Për pasojë, vlerësoj se kërkesa e paraqitur nga Gramoz (Dritan) Rexhepi duhet të ishte rrëzuar.

Anëtare: Vitore Tusha